

EXCURSIE ROME

Bouwnetwerk donderdag 29 oktober t/m zaterdag 31 oktober 2009

METRO + BUS/TRAM

Rome metrolijnen

DO 29 10 09

Programma donderdag 29 oktober

07.00-09.10	Vlucht Rotterdam – Rome (HV6035)
09.30-11.00	Reis van Rotterdam naar hotel (1) met de shuttlebus
11.00-13.00	Bezoek Biblioteca Lateranense (2) met lunch
13.30-17.30	Rondwandeling met gids langs diverse gebouwen
18.30-20.00	Bezoek ES hotel met borrel in de bar (3)
20.00	Diner
Na 22.00	Avondprogramma (facultatief)

Bibliotheca Lateranense

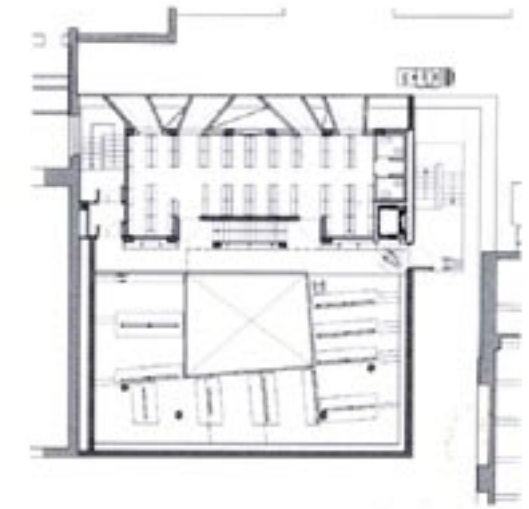
Moderne architectuur

Adres: Via dei Laterani-Via dell'Amba Aram

Gebouwd: 2000-2002

Architect: King Roselli Architetti

Deze uitbreiding van de universiteitsbibliotheek herbergt circa 70.000 boeken, Het gebouw staat in verbinding met de oude universiteitsgebouwen en is in dezelfde baksteen opgetrokken, maar het volume is heel eigentijds. Zes verdiepingen boeken zijn onderling verbonden door drie hellingbanen, het gebouw zelf leest als een grote boekenkast. De vorm van de hellingbanen bepaalt het volume aan de buitenzijde; een scherp contrast tussen de dichte bakstenen volumes en de lichte terugliggende raampartijen, waardoor de volumes drijven in het licht. Constructeur Andrea Imprenda heeft hier een prestatie geleverd: de vloeren zijn zeer dun en het aantal kolommen is minimaal. De natuurlijke daglichtinval en de verandering daarvan gedurende de dag zorgen ervoor dat de beleving in het gebouw telkens varieert.

Forum Romanum

Projectgegevens: ruïnes die dateren uit veel verschillende tijdperken uit de Romeinse geschiedenis

Gebouwd door Julius Caesar e.a. in de periode rond 46 v.C.

Adres: Via dei Fori Imperiali

Het forum was het hart van het politieke, commerciële en juridische leven in het klassieke Rome. De grootste gebouwen waren de basilica's, waar recht werd gesproken. Toen Rome snel groeide, werd het Forum te klein. In 46 v. C. bouwde Julius Caesar een nieuw forum, een voorbeeld dat Augustus, Trajanus en andere keizers zouden volgen. Behalve keizerlijke fora, richtten keizers ook triomfbogen op voor zichzelf.

Aan de westzijde vind je o.a. de tempel van Castor en Pollux, de tempel van Julius Caesar en de tempel van Saturnus. Aan de oostzijde van het forum vind je o.a. het huis van de Vestaalse Maagden, de Basilica van Constantijn en de boog van Titus.

Op de foto hiernaast is de tempel van Saturnus te zien.

Il Gesù

Barokke kerk

Adres: Piazza del Gesù

Gebouwd: 1568-1696

Architect: Vignola, Giacomo della Porta

Deze kerk is een prototype van een Jezuïetenkerk. Volgens de opvatting van de Contrareformatie heeft de kerk een ruim schip, waardoor alle gelovigen bij de eredienst betrokken kunnen zijn. Met de bouw werd in 1568 door Vignola begonnen, de gevel en de koepel zijn van Giacomo della Porta. De gevel is een overgangsvorm van renaissance naar barok. Het grandioze fresco van de triomf van de naam Jezus (1672-1683) werd door Il Baciccia geschilderd met ongebruikelijke atmosferische effecten. In de Ignatiuskapel van Andrea Pozzo bevindt zich een van de weelderigste barokaltaren van Rome. Aan de zijanten witte allegorische beeldengroepen van de buitenlandse beeldhouwers Theodon en Legros die in Rome Bernini navolgden.

San Ignazio

Barokke kerk

Adres: hoek Via del caravita - Via Sant' Ignazio

Gebouwd: 1626-1685

Gebouwd naar het voorbeeld van Il Gesu, ter viering van de heiligverklaring van Sint Ignatius. Op het gewelf is een groot fresco aangebracht in schijnperspectief, gemaakt door de jezuïet Pozzo. De afbeelding stelt de intrede voor van de heilige Ignatius in de hemelse glorie.

Pantheon

Projectgegevens: christelijke kerk met daarin het graf van de kunstenaar Rafaël

Adres: Piazza della Rotonda

Ontworpen door: Marcus Agrippa (27-25 v. C.) en later keizer Hadrianus (118-125 n. C.)

In de Middeleeuwen (609 n. C.) werd het Pantheon, de Romeinse tempel voor 'alle goden', een kerk. Het heeft een koepelvormig interieur dat qua structuur afwijkt van elke andere kerk in Rome. De rechthoekige zuilengang verbergt de enorme bolvormige koepel. De hoogte van de koepel is gelijk aan de diameter: 43,3 m. Het enige licht in de koepel valt door de oculus, het gat bovenin. Dit wonder van Romeins vernuft hebben we aan keizer Hadrianus te danken, die het ontwierp (118-125 n.C.) ter vervanging van een eerdere tempel van Marcus Agrippa, de schoonzoon van Augustus. Het Pantheon bevat graftomben variërend van de tombe van Rafaël tot die van de koningen van het moderne Italië. De enorme portiek is gebouwd op de fundamenteën van de tempel van Agrippa. De muren van de trommel waarop de koepel rust zijn 6 m dik. De koepel is gemaakt van een mengsel van beton, tuf- en puinsteen dat over een houten raamwerk werd gegoten. De holle, sierlijke cassetten verlichten het enorme gewicht van de koepel.

Sant' Ivo alla Sapienza

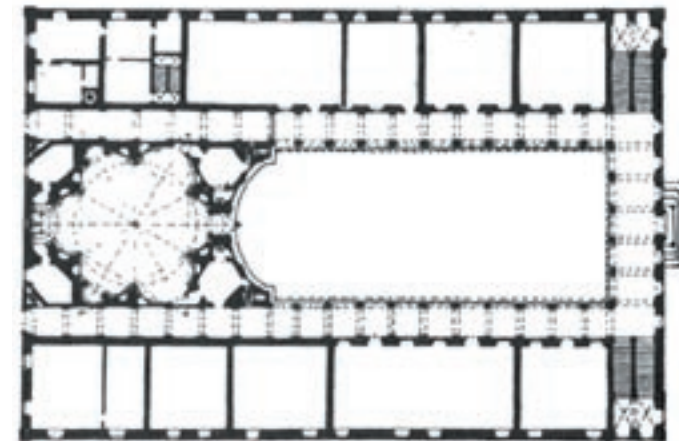
Barokke kerk

Adres: Corso del Rinascimento 40

Gebouwd: 1642-1667

Architect: Francesco Borromini

Borromini bouwde deze kerk in het strenge binnenhof van de oude universiteit (la Sapienza). De gevel opent zich in een concave vorm naar het binnenplein. De nissen van de binnenruimte zijn afwisselend halfrond en driehoekig, waardoor de wanden een golvend ritme krijgen. Er wordt gesteld dat deze merkwaardige plattegrond een bij moet voorstellen, het wapendier van de familie Barberini, waartoe de opdrachtgever, paus Urbanus VIII behoorde. De ruimte is door een zesdelige koepel overwelfd met daarop een spiraalvormige lantaarn.

Piazza Navona - Keizer Domitianus (81-96)

huidige vorm door paus Innocentius X - 17e eeuw

Piazza Navona ligt in een van de oudste buurten van Rome, de Campus Martius.

Keizer Domitianus liet op deze plaats een groot stadion bouwen voor atletiek wedstrijden. Na de val van het Romeinse rijk werden er huizen gebouwd op de voormalige tribunes. De atletiekbaan zelf bleef onbebouwd en evalueerde in de loop der eeuwen tot een groot plein.

In de 17e eeuw gaf paus Innocentius X het plein zijn huidige vorm. Hij liet de kerk Sant'Agnese in Agone, een paleis en een fontein bouwen. Het grafmonument van paus Innocentius X is te zien in deze kerk, waardoor het een zeer persoonlijke kapel geworden is. In de jaren 1653-1657 werd de voorgevel afgewerkt door de belangrijke barok-architect Francesco Borromini, die de afstand tussen de twee torens veranderde en het midden liet inspringen ten opzichte van de torens. Deze kerk wordt algemeen beschouwd als een van zijn meesterwerken.

De vierstromen fontein (la fontana dei Quattro Fiumi) werd gebouwd door Bernini 1648-1651.

Borromini en Bernini hebben het Rome van de 17e eeuw vormgegeven en worden algemeen beschouwd als grote rivalen. Het is bijzonder dat een opdrachtgever ontwerpen van deze twee architecten zo dicht bij elkaar plaatst, waardoor ze een stedenbouwkundige relatie met elkaar aangaan. De bevolking schijnt er diverse grappen over te maken.

De vier beelden in de fontein verwijzen naar vier grote rivieren de Donau, de Ganges, de Nijl en de Rio de la Plata. In het boek "het Bernini mysterie" van Dan Brown is de fontein een heidens symbool dat deel uitmaakt van het geheime "pad der verlichting" van de Illuminati.

Sant' Agnese in Agone

Barokke kerk

Adres: Piazza Navone

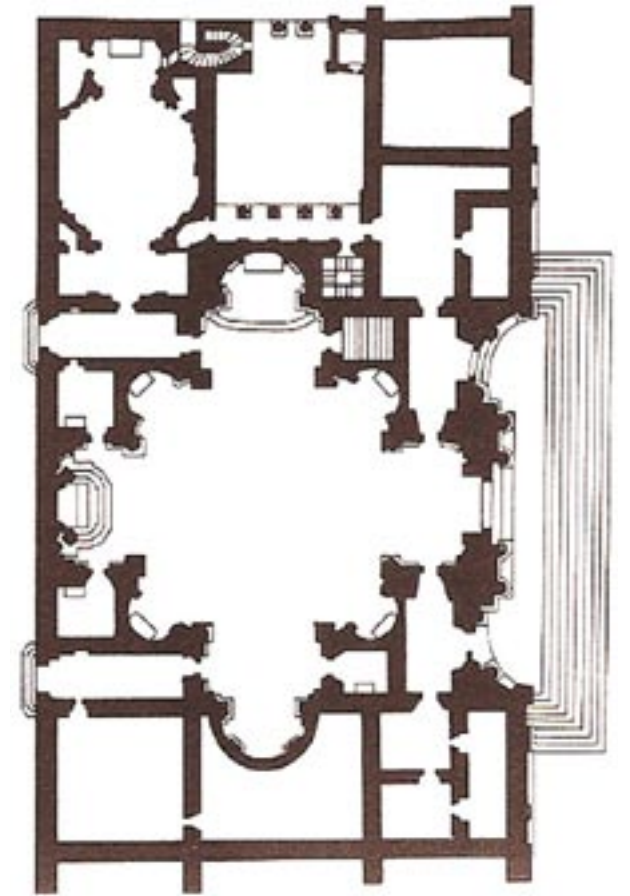
Gebouwd: 1568-1696

Architect: Girolamo en Carlo Rainaldi en Francesco Borromini (gevel)

Deze kerk, gelegen aan het Piazza Navone is een goed voorbeeld van een Romeinse barokkerk. Belangrijke 17^e eeuwse architecten, beeldhouwers en schilders werkten eraan. Onder de kerk bevinden zich de resten van het stadion van Domitianus.

De concave gevel en klokkentoren van Borromini bepalen in hoge mate het aanzicht van het Piazza Navone.

Het interieur is in de vorm van een Grieks kruis gebouwd. Er bevinden zich fresco's, marmer- en stucbekledingen en beeldhouwwerken.

Piazza di Spagna – door de Franse koning Lodewijk XII

gelijktijdig gebouwd met de kerk Trinita dei Monti 1502 – 1587

Voor de kerk staat een Obelisk en de fontein “Fontana della Barcaccia”

In de 17e eeuw wilden de Fransen de kerk verbinden met het lager gelegen plein waar de spaanse ambassade gevestigd was. Het plan werd tegengehouden omdat in het ontwerp een prominente plaats voor een standbeeld van Lodewijk XIV, bijgenaamd de “Zonnekoning” of “de Grote” was opgenomen. Lodewijk XIV, bekend van de enorme uitbreidingen van het paleis van Versailles, was niet erg godsdienstig. Een standbeeld voor hem op zo’n prominente plaats was de Paus een doorn in het oog. In het ontwerp uit 1723 van de Italiaanse architect Francisco de Santis komt Lodewijk XIV niet meer voor, dit plan was voor de Paus en de Fransen acceptabel. De trappen zijn gebouwd tussen 1723 en 1726 en worden gezien als een van de mooiste voorbeelden van de vroege Rococo in Rome. Deze Europese stijlperiode ca. 1720-1775, is vernoemd naar het Franse woord “Rocaille” dat een schelpmotief is. Dit schelpmotief wordt veel gebruikt in de toegepaste kunsten zoals bijvoorbeeld in stucwerk. Kenmerkend voor de Rococo is de asymmetrie, maar ook de losheid in vormen in tegenstelling tot de sterke monumentaliteit van de barok. Op 16 januari 2008 liet de kunstenaar Graziano Cecchini duizenden ballenbak-ballen van de trappen afvallen. Eerder beschilderde hij de Trevi-Fontein.

Bibliotheca Hertziana

Moderne architectuur

Adres: Via Gregoriana

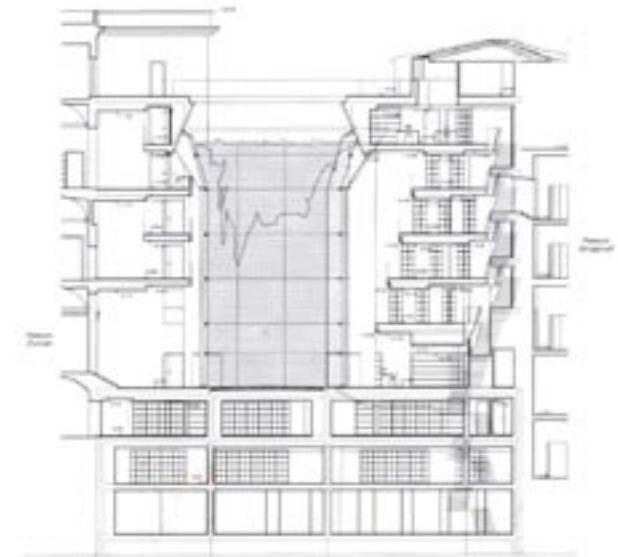
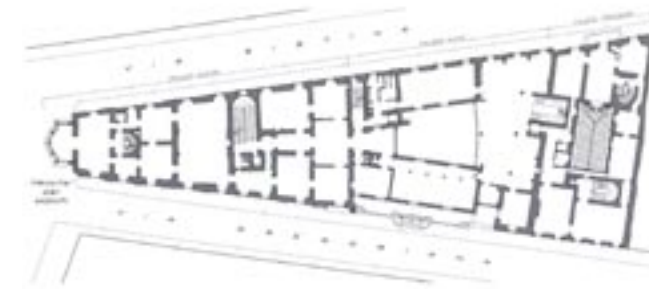
Gebouwd: 1995 (prijsvraag)-2008 (bouw)

Architect: Juan Navarro Baldeweg

Bibliotheca Hertziana is een onderdeel van het onderzoeksinstituut voor Italiaanse kunstgeschiedenis, geassocieerd met het Max-Planck instituut. Dit instituut bevindt zich in een puntvormig stadsblok bestaande uit drie verschillende gebouwen. In 1995 werd een prijsvraag uitgeschreven voor de uitbreiding van de bibliotheek zodat een grotere collectie gehuisvest kon worden, waarbij tevens de (brand-) gevaarlijke situatie moest worden verbeterd.

Het winnende plan van de Spaanse architect Juan Navarro Baldeweg voorziet in een glazen atrium dat zich bevindt op de plek waar ooit een zestiende-eeuwse binnentuin was.

Onder het gebouw bevinden zich archeologische resten. De nieuwbouw is daarom op een voorgespannen vloer gebouwd die op twee dunne muren rust, zodat de historische site niet doorboord werd met funderingsconstructies en men tijdens de bouw met de opgravingen kon beginnen.

San Carlo alle Quattro Fontane (San Carlino)

Barokke kerk

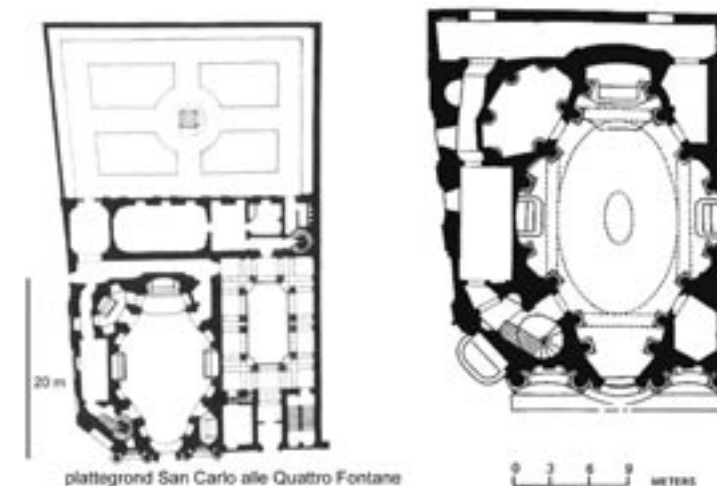
Adres: Via del Quirinale 23

Gebouwd: 1634- 1640 (kruisgang)-1667 (gevel)

Architect: Francesco Borromini (1599-1667)

Kleine kerk van Borromini, de gehele kerk is even groot als een koepelpijler van de St. Pieter. Borromini werkte er in het begin en aan het eind van zijn carrière aan. De kerk is een van zijn belangrijkste werken. De plattegrond is gebaseerd op een combinatie van een ovaal en een kruis, waardoor de wanden een suggestie van ritmische bewegingen geven. De ruimte is door een ovale koepel bedekt, licht komt alleen via deze koepel binnen. De koepel is bekleed met zich perspectivisch verkleinende cassetten in kruisvorm en zes- en achthoekige vorm, waardoor een diepte-effect ontstaat.

De gevel, die als laatste tot stand kwam, is gecomponeerd in een concaaf-convex ritme.

Sant' Andrea

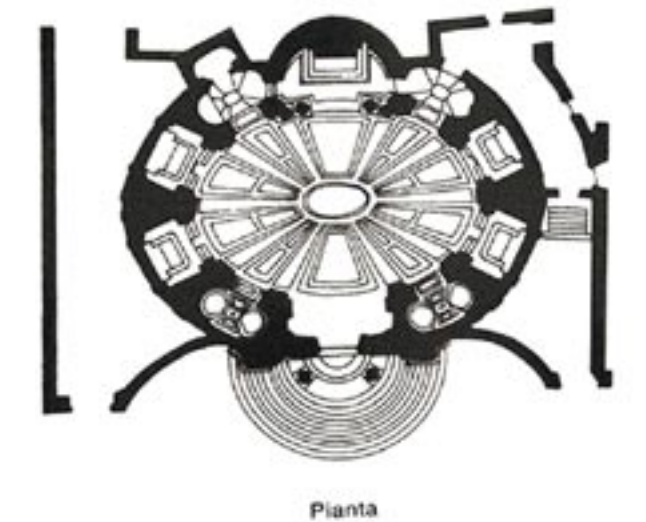
Barokke kerk

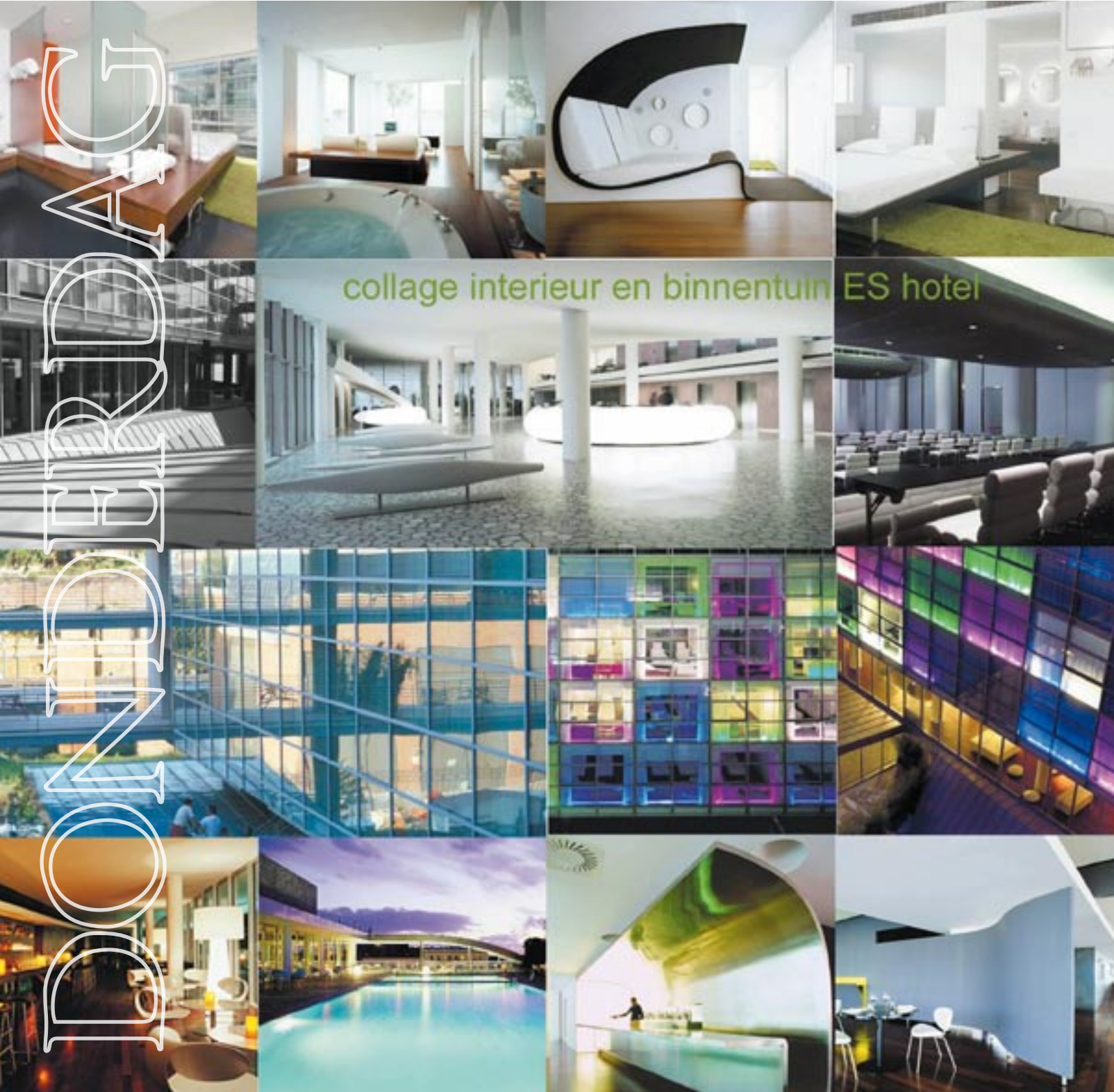
Adres: Via del Quirinale 29

Gebouwd: 1658-1678

Architect: Gian Lorenzo Bernini

Kleine, maar monumentale kerk van Bernini, de rivaal van Borromini. Hij vond dit zelf een van zijn belangrijkste werken. De plattegrond heeft een ovale vorm, de korte as van het ovaal vormt de as ingang-altaar. De ingangspartij steekt convex naar buiten op het concaaf gevormde voorplein. Het interieur is rijk aan marmer, verguldsel en wit stucwerk. Engeltjes lijken omhoog te zweven in de ovale lantaarn.

CONTEMPORARY

ES hotel

Moderne architectuur

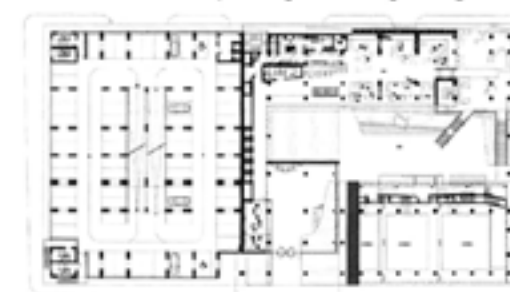
Adres: Via Filippo Turati 171

Gebouwd: 2000-2002

Architect: King Roselli Architetti

Dit plan maakt onderdeel uit van een groter stedenbouwkundig plan waarin het hele gebied naar een hoger niveau getild moet worden, passend bij de centrale ligging in de stad. Op dit gedeelte zou aanvankelijk behalve een hotel, ook de parkeervoorziening voor het hele gebied moeten komen. Bij de start van de werkzaamheden werden romeinse ruïnes ontdekt, waardoor het plan moest worden herzien. De twee functies, parkeergarage en hotel werden verenigd in één blok dat geheel werd opgetild van de grond om toegang te verschaffen tot de ruïnes en de openbare gedeeltes van het hotel. De basalten sokkel aan de noordgevel leest als een omhooggevouwen bestrating en vormt een antwoord op de travertijn muur van het station Termini aan de overzijde. De openbare ruimtes liggen rond een aan één zijde open binnentuin. Op het dak, dat aan een scheepsdek doet denken, bevinden zich ook nog enkele semi-openbare ruimtes, met een fantastisch uitzicht over de stad. Aan de inrichting en afwerking van de ruimtes en de hotelkamers is veel aandacht besteed.

plattegrond begane grond

noord-oost gevel

ES hotel met rechts station Termini

Programma vrijdag 30 oktober (onder voorbehoud)

08.00-09.00	Ontbijt in hotel
09.30-10.30	Diverse gebouwen van Moretti (4), Olympische wijk + Sportpaleis (Nervi) (5a)
11.00-13.00	Ontvangst+rondleiding door Nederlandse ambassade.
13.00-14.00	Lunch
14.00-16.00	Bezoek Parco della Musica (Renzo Piano) (7)
16.00-18.00	Bezoek Maxxi (Zaha Hadid) (5b)
18.00-20.00	Bezoek Ara Pacis museum (Richard Meier) (8)
20.00	Diner (9)
Na 22.00	Avondprogramma (facultatief)

Olympisch dorp

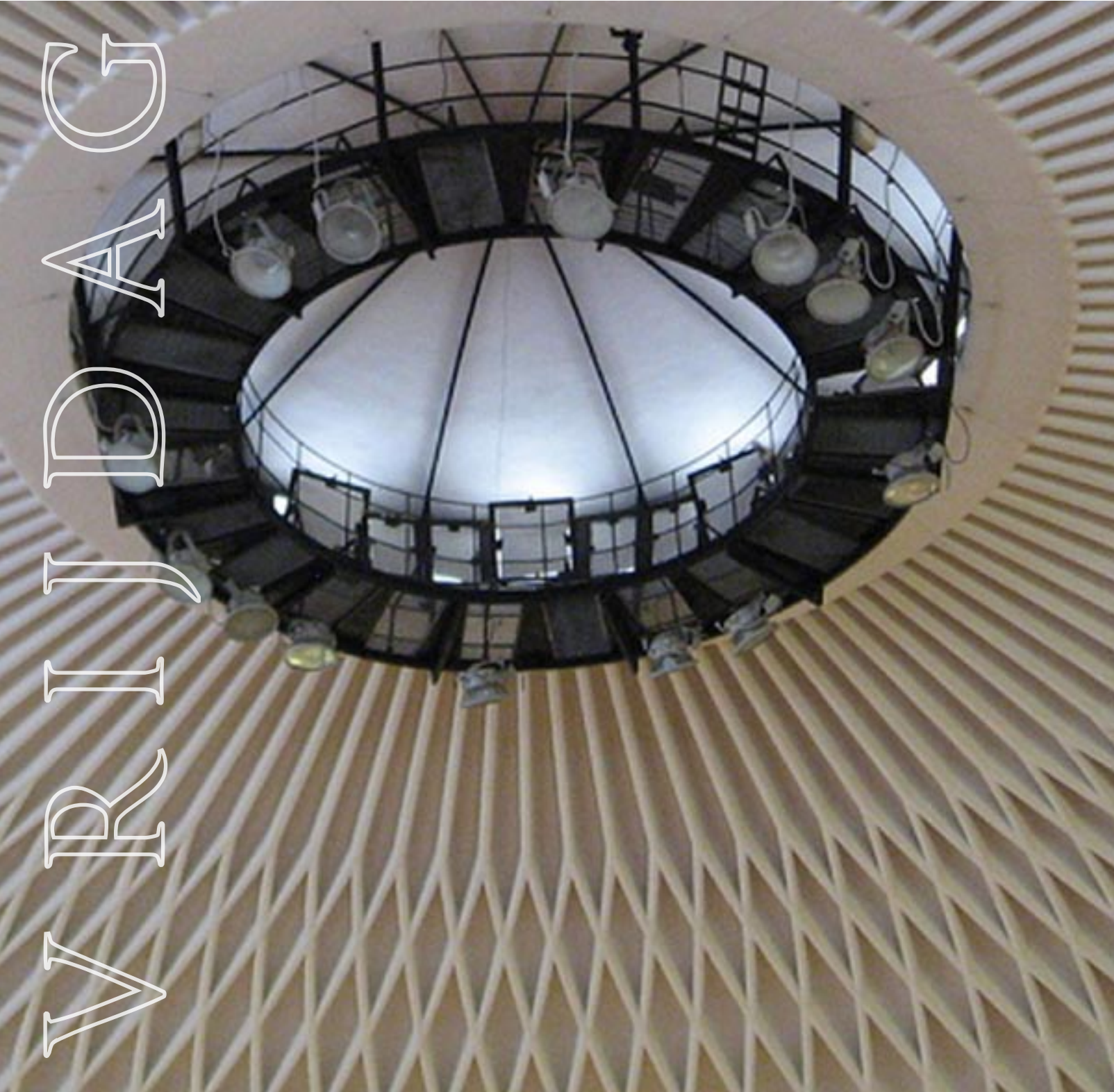
Projectgegevens: Olympisch dorp, gebouwd voor de Olympische Spelen in Rome van 1960

Architect: Luigi Moretti en Adalberto Libera

Periode: 1960.

De plek waar de olympische spelen van 1960 werden gehouden, was strategisch gelegen langs de Via Flamia, van oudsher een plaats waar sportevenementen plaatsvonden. Bovendien ligt het op korte afstand van Het Foro Italico waar reeds in 1930 enkele sportfaciliteiten waren gebouwd, inclusief een tweetal stadions en woningen voor atleten.

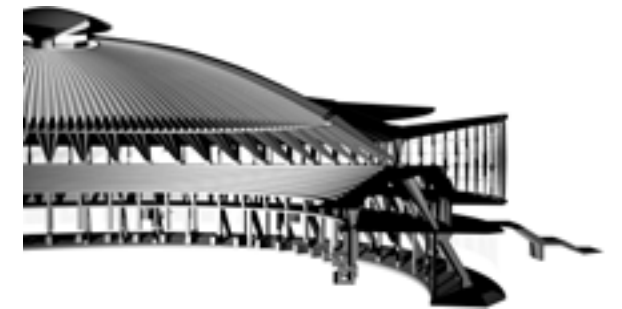

Palazzo dello Sport

Projectgegevens: Olympisch sportpaleis, gebouwd voor de Olympische Spelen in Rome van 1960

Ontworpen door: Pier Luigi Nervi, 1959

Het sportpaleis heeft een diameter van bijna 59 meter en is 21 meter hoog. De als civiel ingenieur opgeleide Pier Luigi Nervi is erin geslaagd een verband te leggen tussen sculpturale schoonheid en constructieve efficiëntie. Nervi werkt vrijwel uitsluitend met beton. Hij deed een aantal belangrijke uitvindingen op technisch gebied. Hij werkte met kleine gewapend-betonvormen en beton dat hydraulisch was voorgespannen. Door deze technische verbeteringen ontstond er meer vrijheid in het ontwerp en kon Nervi meer onderzoek doen op ander gebied, zoals een onderzoek naar ritme als element van schoonheid. Dankzij de plastische kwaliteiten van dit materiaal was hij in staat om de vorm van zijn gebouw af te stemmen op het krachtenverloop in de constructie. Dit past bij het constructivisme, dat in die periode bij Nervis tijdgenoten de boventoon voerde. Nervi stelde echter functionalisme voorop; hoewel de constructie een belangrijke rol speelde, was het de functie die de vorm bepaalde.

G

A

D

I

R

V

NL ambassade Rome – CEPEZED

Adres: Via Michele Mercati

realisatie 2007

De Nederlandse ambassade in Rome was gevestigd in een in Renaissance stijl gebouwde villa uit 1929. Deze villa was al eerder uitgebreid met een minder gedetailleerde en minder bijzondere uitbouw van enkele decennia later. CEPEZED heeft voor de nieuwbouw gezocht naar een zo groot mogelijk contrast met het hoofdgebouw, dat gelijktijdig gerenoveerd is. Rondom de “allerdaagse” aanbouw in een schil aangebracht

van Cortenstaal, dat na verloop van tijd een beschermend roestkleurig oxidepatina krijgt en een abstracte, neutrale en vrijwel detailloos decor vormt voor het Renaissance gebouw.

Intern is de aanbouw tot op het betonskelet gestript en geschikt gemaakt voor een nieuwe werkwijze van de ambassade waarbij licht, transparantie en communicatie de ontwerpuitgangspunten vormden. Bovendien zijn de bouwdelen tot een geheel gesmeed, waardoor de overgang van de aanbouw en het renaissance gebouw nauwelijks zichtbaar is. CEPEZED is met dit gebouw genomineerd voor de nationale staalprijs 2008.

G
A
D
I
R
V

Parco della Musica Auditoria

Moderne architectuur

Adres: Viale Pietro de Coubertin 15

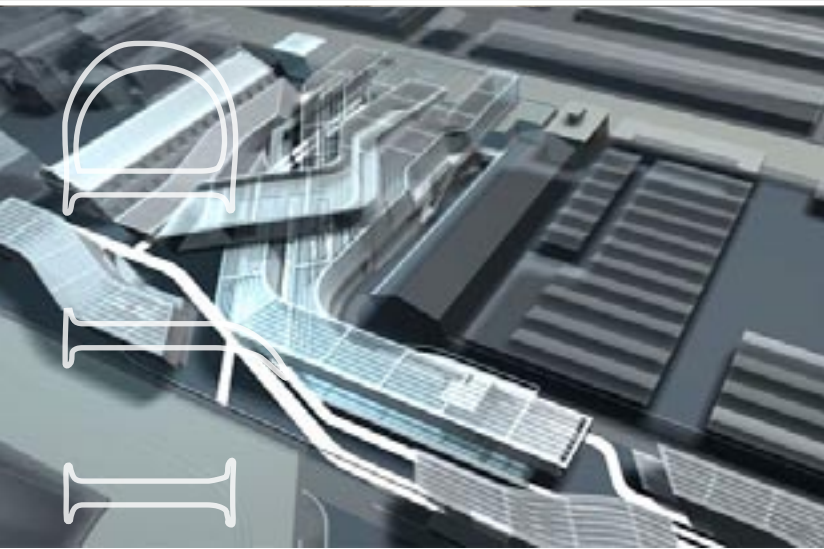
Oplevering: december 2002

Architect: Renzo Piano Building Workshop

Dit auditoriumcomplex, gesitueerd op het voormalige terrein van de Olympische Spelen in 1960, bestaat uit drie keervormige concertzalen die gezamenlijk een amfitheater omringen. De houten constructie van de hallen is bekleed met traditionele Romeinse zinken dakbedekking. In het rijke barokke interieur is gebruik gemaakt van rood travertin, beton en kersenhout. Elke zaal heeft zijn eigen akoestische eigenschappen en is daarmee geschikt voor een bepaalde muzieksoort. De kleine zaal met 700 stoelen is geschikt voor opera's, barok- en kamermuziek.

Door een variabel podium is deze zaal ook geschikt te maken voor symfonische muziek. De zaal met 1200 stoelen kent behalve een flexibel podium ook aanpasbare akoestische eigenschappen, zodat er niet alleen grote orkesten en koren kunnen optreden. Deze zaal is ook geschikt te maken voor dansvoorstellingen en moderne muziek. De grootste zaal biedt plaats aan 2800 stoelen, het absolute maximum als het gaat om natuurlijke akoestiek, luisterkwaliteit en concentratie. Deze zaal is geschikt voor grote symfonieorkesten. Het flexibele podium is centraal gesitueerd, om de het beste zicht en geluid te waarborgen.

MAXXI

Moderne architectuur

Adres: Via Guido Reni 6

Oplevering: 2009

Architect: Zaha Hadid

MAXXI staat voor Museum of the Arts of the 21st Century. Het gebouw staat in het noorden van Rome op het terrein van een voormalig autofabriek in het stadsdeel Flaminio. Het expressieve, 30.000 vierkante meter grote, gebouwcomplex ligt grotendeels verscholen tussen de oude gebouwen in. Het MAXXI is het eerste nationale museum voor moderne kunst in Italië.

Het ontwerp voor het Maxxi stamt uit 1998, toen Zaha Hadid in een internationale competitie 273 concurrenten – waaronder Jean Nouvel en Rem Koolhaas – achter zich liet. De twee musea (MAXXI Art en MAXXI Architecture) zijn in het ontwerp van Hadid gesitueerd rondom een hoge, centrale hal, van waaruit tevens de receptie, een cafetaria, de bookshop, de educatieve ruimten, het auditorium en ruimten voor tijdelijke exposities bereikbaar zijn. In het ontwerp is een deel van de bestaande bebouwing behouden.

De nieuwbouw wordt omsloten door gekromde en hellende betonnen wanden, die ook aan de buitenzijde voorzien kunnen worden van projecties, muurschilderingen en installaties. Interieur en exterieur lopen in elkaar over. De vloeiende en ‘geknoopte ruimtes’ van het museum bieden veel mogelijkheden tot interessante relaties tussen verschillende exposities en kunstwerken. Overhellende wanden, steile hellingbanen, extreme uitkragingen, en dergelijke maakten het tot een complex project.

Na verschillende onderbrekingen van de bouw vanwege financieringsproblemen is het museum voor moderne kunst in Rome nu zo goed als klaar. Vier jaar later dan gepland wordt het museum begin 2010 officieel voor het publiek geopend. De bouwkosten zijn uiteindelijk 20 miljoen euro hoger uitgevallen dan begroot.

U
A
R
I
V

Ara Pacis Museum

Moderne architectuur

Adres: Lungotevere in Augusta

Gebouwd: 1995-2006

Architect: Richard Meier & Partners

Ara Pacis – Richard Meyer 2006

Het eerste werk van moderne architectuur in het centrum van Rome sinds de jaren dertig. Het herbergt een antiek offeraltaar van rond de jaartelling. Het gebouw is gelegen langs de rivier de Tiber en opgetrokken uit gewapend beton, een travertijn muur en glas. Vanaf het dakterras, gelegen boven het auditorium heeft men uitzicht over de Tiber en het Mausoleum di Augusto.

Een van de meest omstreden project in het historische centrum van Rome sinds een halve eeuw, gesitueerd in de hoek van het Piazza Augusto Imperatore uit 1930, een plein uit de fascistische periode. Voor- en tegenstanders voor moderne architectuur hebben zich over dit ontwerp uit gelaten. De uitkomst is waarschijnlijk niet het beste werk van Meyer.

Meest omstreden is de geringe relatie die het ontwerp met zijn omgeving en de historie van deze omgeving aangaat.

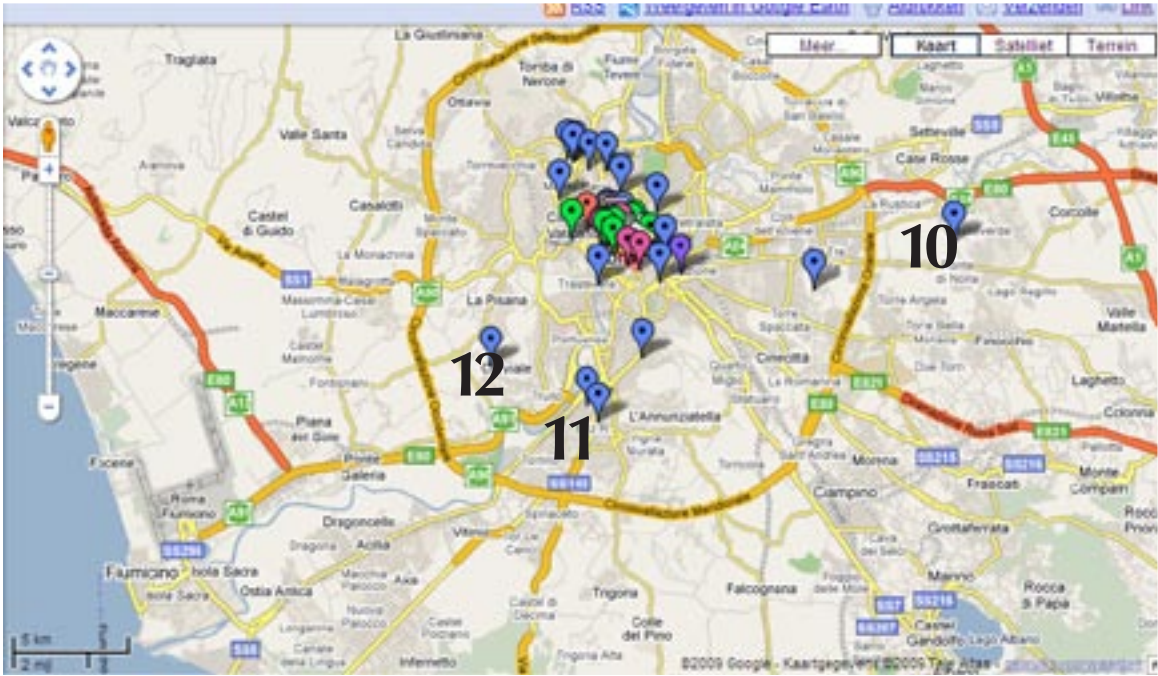
De burgemeester van Rome verklaarde dat er nooit meer in Rome gebouwd mag worden door moderne architecten(..).

De Architecten Review windt zich op over de manier waarop Meyer de twee kerken: San Rocco en San Girolamo dei Croati, aan het einde van het plein behandelt. Om zijn ontwerp te wortelen in het stedelijk weefsel, plaatst hij een lange wand van travertijn. Deze wand, die van de hoofd entree tot aan de weg naast de rivier loopt, snijdt als het ware de kerken aan het plein visueel midden door. Daar waar de fascistische architecten belangrijke historische monumenten “bevrijde” beperkt Meyer juist zichtlijnen. De Review stelt dat opportunisme niet slechts een eigenschap van van generaals en politici is (..).

In het interieur is de kwaliteit van de architect onmiskenbaar. De zorgvuldige wijze waarop de routing naar de oude graftombe vormgegeven is, de subtiële relatie met buiten, het materiaal gebruik en het licht is prachtig.

Programma zaterdag 31 oktober

8.00-9.00	Ontbijt in hotel en check-out
9.00-12.30	Vrij programma (suggesties in de gids) met lunch
13.00	Pick-up bij het hotel
13.30-14.30	Bezoek wijk Ponte di Nona (10)
15.00-17.00	Bezoek EUR (museum en omliggende wijk) (11)
17.15-17.30	Bezoek woningbouwproject Corviale (12)
18.00	Afzetten op het vliegveld (13)
20.35-22.55	Vlucht Rome - Rotterdam (HV6038)

Vaticaanstad

Vaticaanstad is een onafhankelijke staat, midden in Rome. Het is het kleinste land ter wereld en thuisbasis van de Rooms-Katholieke Kerk. Het staatshoofd is de paus, op dit moment de Duitser Benedictus XVI. Toeristische hotspots in Vaticaanstad zijn de Sint-Pieterbasiliek, de Sixtijnse Kapel en het Apostolisch Paleis, het woonhuis van de paus.

Sint Pieterskerk

Deze katholieke kerk is gebouwd tussen 1506 en 1626. Tot 1989 was het de grootste kerk ter wereld (in dat jaar werd de Basilique Notre-Dame de la Paix in Yamoussoukro in Ivoorkust opgeleverd). De Sint Pieter beslaat een oppervlakte van ruim 15.000 vierkante meter. Er is plek voor 60.000 mensen. Je kunt de door Michelangelo ontworpen koepel beklimmen - eerst een lift, daarna trappen - waarna je wordt beloond met het uitzicht in de Sint Pieter zelf (de koepel meet van grond tot top 137 meter), maar je kunt hier ook naar buiten, waar je over de hele stad uit kunt kijken. De koepel staat ook bekend om zijn verbluffende akoestiek; als je tegen de muur fluistert, kan iemand aan de overkant van de koepel je verstaan (als het niet te druk is, natuurlijk).

Om deze enorme basiliek binnen te komen moet je netjes gekleed zijn (geen blote armen of benen).

Sixtijnse Kapel

Deze kapel is gebouwd tussen 1475 en 1483, in opdracht van Paus Sixtus IV. Er zijn twee redenen waarom de Sixtijnse Kapel wereldberoemd is: allereerst vind je er wereldberoemde fresco's van Michelangelo, waaronder het Laatste Oordeel en De Schepping van Adam (de twee vingers die er elkaar bijna raken). Verder vindt er het conclaaf plaats. Dit is de geheime vergadering waarbij de kardinalen van de Rooms-Katholieke Kerk een nieuwe paus kiezen. Als de paus gekozen is, komt er witte rook uit de schoorsteen van de kapel.

Vaticaanse tuinen (Giardini Vaticani)

De Giardini Vaticani zijn de uitgestrekte tuinen van het Vaticaan. Hier staat onder andere het Casina (het kleinen huis). Dit 16^e-eeuwse gebouwtje van Pius IV is versierd met stucwerk en schilderijen. Verder zijn er in de tuinen attributen te vinden die door verschillende landen geschonken zijn, zoals monumenten en fonteinen. Vanuit de tuinen heb je een mooi uitzicht op de koepel van de Sint Pieter.

Circus Maximus

Circus Maximus was een groot stadion. Er vonden vooral gladiatorengevechten en paardenrennen plaats. De eerste aanzet tot de bouw werd in de zesde eeuw voor Christus gegeven. Door de eeuwen heen werd Circus Maximus uitgebreid. Onder Julius Caesar bereikte de renbaan de maximale grote: 600 meter lang, 225 meter breed. Op het hoogtepunt was er plaats voor 150.000 toeschouwers. Tegenwoordig is er heel wat verbeeldingskracht voor nodig om een voorstelling te maken van de pracht en praal van weleer. Slechts een klein deel van de tribunes staat overeind; een aantal onderste arcaden is te zien. De voormalige renbaan is nu een grasvlakte die als park gebruikt wordt. Na het gewonnen WK werd het Italiaans voetbalelftal er gehuldigd.

(metrohalte Circo Massimo)

Colosseum

Het grootste amfitheater van het Romeinse Rijk werd gebouwd in de eerste eeuw na Christus. In het Colosseum vonden de meest bizarre gevechten plaats. Natuurlijk tussen de gladiatoren, maar ook tussen mensen en dieren én tussen dieren en dieren. In totaal vonden negenduizend dieren er de dood. Verder werden in het Colosseum veroordeelde gevangen voor de wilde dieren gegoooid. Dit schouwspel was voor de liefhebbers; het vond in de middagpauze plaats. Het Colosseum bood plaats aan 50.000 toeschouwers.

(metrohalte Colosseo)

Trevifontein

Deze fontein is gelegen aan het pleintje Piazza di Trevi en gebouwd volgens het thema ‘oceaan’. Zeegod Neptunus wordt op een strijdswagen en door gevleugelde paarden en jonge zeegoden naar de oceaan getrokken. De fontein is 26 meter hoog en 22 meter breed. De Trevifontein werd wereldberoemd door de film La Dolce Vita (1960). In de film danst de Zweedse schoonheidskoningin Anita Ekberg door het water van de fontein. Overigens deed ze dat niet in de echte fontein, maar in een nagebouwde fontein in een filmstudio. In 1995 baadde het model Claudia Schiffer wel door het echte water. Ze deed dit voor een advertentiecampagne van de Italiaanse designer Valentino.

Santa Maria Maggiore

Via Santa Prassede 9A

Volgens de legende droeg Maria paus Liberius in een droom op een kerk te bouwen op de plek waar hij sneeuw zou vinden. Op 5 augustus 356 (midden in de zomer dus) lag er sneeuw op de heuvel Esquilijn, op deze plek is de Basilica Santa Maria Magiore gebouwd; een grote basilica waarin diverse bouwstijlen succesvol vermengd zijn. De zuilengang en zijbeuk waren onderdeel avn het originele 5^e eeuwse bouwwerk. De vloer en de klokkentoren izjn Romaans, het casettenplafond is uit de renaissance en de voor- en achtergevel en de koepels Barok. De kerk is beroemd om zijn prachtige mozaïeken uit de 5e en 13e eeuw.

Palatijn (Palatino)

De Palatijn ligt het meest centraal van alle zeven heuvels en is één van de oudste delen van Rome. Omdat de heuvel 40 meter boven het Forum Romanum ligt, kan men dit hele gebied overzien aan de ene kant en Circus Maximus overzien aan de andere kant. Volgens de Romeinse mythologie is de Palatijn de plek waar Romulus en Remus geboren zijn en waar zij in leven gehouden zijn door de wolf. Volgens de legende zou de oorspronkelijke stad gebouwd zijn door Romulus op de Palatijn. Recente opgravingen hebben aangetoond dat mensen al sinds ongeveer 1.000 v.Chr. op de heuvel leven.

Villa Borghese

Villa Borghese is een openbaar park in de Italiaanse hoofdstad Rome. Het 80 hectare grote park biedt naast de landschappelijk aangelegde tuinen diverse musea, villa’s paviljoens en sculpturen.

Het landgoed is sinds 1580 (als een kleine wijngaard) in het bezit geweest van de familie Borghese, maar werd in het begin van de zeventiende eeuw uitgebreid tot de huidige omvang. Het park werd in 1605 in opdracht van kardinaal Scipione Borghese aangelegd op de heuvel van Pinciano.

Het belangrijkste bouwwerk is de Villa Borghese Pinciana (voltooid in 1633). Naast het hoofdgebouw, het Casino Nobile, dat was bestemd voor de kunstcollectie van de familie en sinds 1903 fungeert als het nationale museum Galleria Borghese, bestond het complex nog uit het Casino dell’Uccelliera, de volière, en het Casino dei Giuochi d’Acqua, nu de oranjerie.

In de negentiende eeuw werd het park getransformeerd tot een Engels landschapspark. Het volledige bezit van de familie Borghese kwam in 1901 in staatsbezit. De tuinen zijn in 1903 aangekocht door de gemeente Rome en sindsdien toegankelijk voor het publiek.

Verschillende gebouwen aan de Viale delle Belle Arti zijn gebouwd voor de Wereldtentoonstelling van Rome in 1911, zoals Galleria Nazionale d’Arte Moderna.

In het park ligt ook nog de dierentuin van Rome, die recentelijk is getransformeerd tot het Bioparco.

Shopping

De exclusieve designwinkels en -boetieks liggen verspreid in de straatjes rond de Spaanse Trappen. De Via Condotti spant hier de kroon, met onder meer namen als Prada, Louis Vuitton, Gucci, Giorgio Armani en Max Mara. Op de Via del Corso vind je over het algemeen net iets meer betaalbare kledingwinkels.

Goedkopere kledingwinkels vind je in de buurten rond het Pantheon, het Campo de’ Fiori en de Via Cola di Rienzo. Vlakbij het Campo de’Fiori ligt de Via dei Giubbonari, een straat vol hippe winkeltjes. Voor antiek moet je in de buurten rond Via Margutta, Via del Babuino, Via dei Banchi Vecchi, Via Giulia en Via de’ Coronari zijn.

L’Orto Botanico

Largo Cristina di Svezia 24

De voormalige tuin van Palazzo Corsini is tegenwoordig de botanische tuin van de Universiteit van Rome. De tuin is 12 ha groot. Naast kassen (alleen ’s ochtends open) zijn er ook een Japanse tuin, een palmbomencollectie en een geurtuin. Meer dan 7.000 verschillende soorten planten uit de hele wereld in een fraai aangelegde tuin met trappen en waterpartijen.

Orti Farnesiani

De Orti Farnesiani is gelegen op de Palatijn en hier zijn citrusstruiken, eucalyptusbomen en een fontein te vinden. De tuin is aangelegd met terrassen en vanaf de Orti Farnesiani kan men uitkijken over de stad. De Domus Tiberiana (paleis van keizer Tiberius) ligt onder de tuin en is tot op de dag van vandaag nog niet uitgegraven.

Parco di Villa Doria Pamphili

Het Parco di Villa Doria Pamphili is gelegen op de heuvel Gianicolo en is één van de grote parken van Rome. Het park is goed geschikt om te joggen en het kijken naar vogels. Het Parco di Villa Doria Pamphili bood in de 17de eeuw plek aan een casino, een gevel met beelden en een buitenhuis met terrassen.

Jubilee Church

Moderne architectuur

Adres: Via Francesco Tovaglieri

Oplevering: 2000

Architect: Richard Meier

De Parish Church of Dio Padre Misericordioso is gebouwd op een vlakke, driehoekige locatie in de wijk Tor Tre Teste, 6 km ten oosten van het centrum, naast een complex met sociale woningbouw voor de lage en middeninkomens uit de jaren 70.

Het gebouw omvat zowel een kerk als een gemeenschapsgebouw, gescheiden door een vier verdiepingen hoog atrium. Er is gebruik gemaakt van beton, stucwerk, travertin en glas. De drie schelpen verwijzen naar de heilige drie-eenheid.

Het gemeenschapsgebouw biedt onderdak aan sociale, educatieve en recreatieve bijeenkomsten.

EUR Rome vanaf 1937

Via Cristoforo Colombo

bouw-begeleiding architect Marcello Piacentini

(Piacentini heeft ook Citta Universitaria begeleid.)

Mussolini heeft in het oude centrum van Rome, zoals hij dat benoemde, veel historische monumenten “bevrijd” waarvoor grote hoeveelheden huizenblokken gesloopt en onteigend zijn. Hij wilde de Italianen na WO1 weer trots laten zijn op de rijke historisch van het oude romeinse rijk, waarbij Rome het ideale machtcentrum was. Mussolini was, in tegenstelling tot Hitler, in zijn beginperiode erg gecharmeerd van het moderne bouwen en had enorme haast om het nieuwe Rome vorm te geven als beeld icoon van zijn politiek. De moderne woonwijk EUR zou de Wereldtentoonstelling van 1942 gehuisvest hebben onder de naam E42. Rome zou uitgebreid worden tot aan de zee, vandaar de gekozen ligging aan de snelweg naar Ostia, de Via Cristoforo Colombo. De EUR kan gezien worden als moderne variant op de stedenbouw uit de Romeinse tijd en de renaissance (Citta Ideale), maar dan uitgevoerd in de strakke, vereenvoudigde neo-classistische stijl. De werken zijn in 1941 stilgelegd en de meeste gebouwen dateren dan ook uit de jaren 50-60 en doen dienst als kantoorruimte of miniserie. De oorspronkelijke opzet van de wijk is vrijwel geheel behouden. Interessante gebouwen: Pallazzo della Civiltà, 1938-1940 (oorspronkelijke naam in het italiaans “paleis van de beschaving van de arbeid”) in de volksmond het vierkante colosseum genoemd. Ss. Pietro e Paolo, 1937-1941, het hoogste punt van de EUR Pallazzo dello Spot, 1960 door nervi gebouwd ter gelegenheid van de Olympische spelen van 1960. De obelisk op Piazza G. Marconi (1950) en de aan het plein gelegen musea.

Corviale

Sociale woningbouw

Adres: Via Poggio Verde 100

Oplevering: 1983

Architect: Mario Fiorentino

Corviale is een woningbouwproject dat onderdeel uitmaakt van het in 1964 gepresenteerde plan om de druk op de overvolle binnenstad van Rome te verlichten. Het is gebouw is 11 verdiepingen hoog en bijna 1 kilometer lang en is daarmee het langste woongebouw in Europa.

Het plan is gebaseerd op het idee dat sociale woningbouw de sociale contacten tussen de bewoners moet versterken en dat men in het eigen complex moet kunnen beschikken over alle benodigde voorzieningen. Het gebouw zou dus onderdak moeten bieden aan circa 8.000 personen, scholen, winkels en recreatieve voorzieningen.

Onder meer om politieke redenen zijn deze voorzieningen nooit gerealiseerd of – ruim 25 jaar nadat de eerste bewoners er in trokken – nog steeds niet afgemaakt.

Het gebied lijdt onder een slechte bereikbaarheid; het ligt geïsoleerd ten opzichte van de stad, terwijl het juist bedoeld was als integraal onderdeel ervan. Corviale is daarmee bij uitstek een voorbeeld van hoe het niet zou moeten...

Rome, beknopte chronologie

753v.c.- 509 v.c. De zeven koningen

- 753 v.c. Stichting van de stad Rome door Romulus
- 700 v.c.-509 v.c.Etruskische koningen
- 616 v.c. Bouw van het circus Maximus

509 v.c.- 60 v.c. Republiek onder leiding van een tweejaarlijks gekozen consul. In geval van crisis kon een dictator worden benoemd.

- 497 v.c. De tempel van Saturnus gebouwd
- 510 v.c. Tempel van Jupiter gewijd op de Capitoolheuvel
- 202 v.c. Hannibal verslagen
- 72 v.c. Start bouw Colloseum

60 v.c.- 475 n.c. Romeinse rijk onder leiding van de Romeinse keizer.

- 60 v.c. Machtsovername door Julius Caesar, eerst in een driemanschap, later (44-45 v.c.) als alleenheerser.
- Rond 200 n.c. bereikt het rijk zijn hoogtepunt en strekt het uit van Engeland tot Syrie.
- 125 n.c. Hadrianus maakt een nieuw ontwerp voor het Pantheon
- 216n.c. Thermen van Caracalla voltooid
- 284 n.c. Splitsing in een oost en west Romeis rijk.
- 313 n.c. Keizer Constantijn verleent de christenen vrijheid van godsdienst, bekeert zich tot het christendom en bouwt een kapel op het graf van Petrus (eerste paus van 42-67 n.c.); de eerste sint Pieter.
- 475 n.c. val van het Romeinse rijk

475 n.c.-1300 n.c. Vroegchristelijke periode en middeleeuwen

- 475 n.c.-1300 n.c. Het aantal inwoners slinkt tot een paar duizend. Woelige periode met elkaar bestrijdende lokale heersers en gewelddadige indringers (Goten, Franken en Noormannen)
- 800 n.c. Karel de Grote gekroond tot keizer van het Heilige Roomse Rijk.
- 1140 restauratie Santa Maria in Trastevere.(gesticht in 222n.c.)
- 1232 Klooster San Giovanni in Laterano voltooid
- 1309-1377 De pausen zetelen in Avignon

Ca. 1400-1550 Renaissance periode

- Ca. 1400-1550 Diverse pausen maken van Rome een stad “pausen waardig”. Kunstenaars en architecten als Michelangelo, Bramante, Rafael en Cellini bouwden kerken en palazzo's gebaseerd op de klassieke idealen.
- 1506 Paus Julius II gelast de bouw van de nieuwe st. Pieter
- 1508 Michelangelo begint aan de plafonddecoratie in de sixtijnse kapel.
- 1527 Troepen van keizer Karel V plunderen Rome

Ca. 1550-1750 Barok

- 1550-1750 In deze periode vertoonde het pauselijk hof van de rijke katholieke kerk veel grandeur en weelde, dit in contrast tot het arme volk en het sobere protestantisme.
- 1568 Il Gesu gebouwd door de Jezuïeten
- 1626 Sint Pieter voltooid
- 1633 Galilei in Rome ter dood veroordeeld
- 1651 Piazza Navona door Bernini ontworpen
- 1657 Sant'Agnese door Borromini voltooid
- 1732 Trevifontein aangelegd (voltooid in 1762)
- 1735 Ontwerp Spaanse trappen

Ca. 1750-1900 De Italiaanse eenwording

- 1797 Napoleon verovert Rome
- 1816 Aanleg Piazza del Popolo
- 1861 Koninkrijk Italië wordt uitgeroepen (hoofdstad Turijn), Vittorio Emanuele II wordt de eerste koning.
- 1870 Koningsgezinde troepen veroveren Rome en maken een einde aan de heerschappij van de paus in Rome.

Ca. 1900-nu Hedendaags Rome

- 1915- Italië neemt deel aan de eerste wereldoorlog
- 1922- 1945 fascisten leiden Italië onder leiding van Mussolini.
- 1940-1945 Italië neemt deel aan de tweede wereldoorlog. Mussolini sluit een verbond met Hitler.
- 1940- aanleg EUR
- 1946 Italië wordt een republiek
- 1960 Olympische spelen in Rome
- 2000 Jubeljaar
- 2004 EU grondwet getekend in Rome

Wat feiten over Rome

- Rome ligt op dezelfde breedtegraad als New York
- Rome heeft ca. 3 miljoen inwoners
- Rome beslaat ongeveer 1500 km2
- Rome ligt 28 km van de kust, aan de rivier de Tiber
- Rome is gebouwd op zeven heuvelen: Capitool, Quirinaal, Viminal, Esquilijn, Coelius, Aventijn en Palatijn

Bronnenlijst excursiegids Rome

- B. Leupen, Ontwerp en Analyse, 2005
- Capitool Reisgidsen Rome, 2004 en 2009
- Rome New Architecture, Sebastiano Brandolini, 2008
- Architectuurgeschiedenis 4 "barok" Otakar Macel, 1981, THD
- Tijdperk van kunst en cultuur Rome, canteleer kunst-reisgidsen 1987
- www.googlemaps.com, 2009
- www.flickr.com, 2009
- www.kingroselli.com, 2009
- www.kunstbus.nl, 2009
- www.digischool.nl, 2009
- www.wikipedia.nl, 2009

www.bouwnetwerk.net

Deze excursiegids is mede tot stand gekomen door sponsoring van :

www.mab.com

Excursie commissie en gids:

Francoise Dechesne, Lucia Hazenberg, Eva Hermans, Claartje Rakestraw, Lovisa Rottier, Corinne Schrauwen, Marleen Vink, MAB Development